

**Державний заклад «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра теорії та методики практичної психології

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ
здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
з дисципліни
«НАРАТИВНА ПСИХОЛОГІЯ»
за спеціальністю 053 Психологія**

2022

Друкується за рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № від _____ 2022 р.)

Рецензенти:

Ситнік Світлана Володимирівна, доктор психологічних наук, професор кафедри теорії та методики практичної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Колот Світлана Олександрівна, кандидат психологічних наук, декан Гуманітарного факультету Національного університету «Одеська політехніка»

Методичні рекомендації щодо забезпечення практичної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти з дисципліни «Наративна психологія» за спеціальностями 053 Психологія / укл. А. А. Фурман. Одеса. Університет Ушинського. 23 с.

Методичні рекомендації складено відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 09.07.2018 року № 1/9-434 «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення» і містять пояснювальну записку, вказівки щодо організації практичної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня, мету та зміст практичної роботи з дисципліни «Наративна психологія», приклади тестових завдань та контрольної роботи, а також список літератури.

Призначені для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 053 Психологія.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «Наративна психологія» є складовою програми професійної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», які навчаються за спеціальністю 053 Психологія.

Мета навчальної дисципліни центрується довкола формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти системи знань, що з рефлексивних позицій (абдукції як синергії аналізу-дедукції і синтезу-індукції) дозволяє об'єктивовано сприймати інформацію із наративних джерел (безпосереднє спілкування, зовнішні впливи, мас-медіа тощо), що пов'язано з низкою провідних напрямків сучасних соціономічних зрушень: когнітивною і галузева психологією, семіотикою, текстологією, психолінгвістикою, герменевтикою, бібліографією та ін. (рефлексивної витлумачення наративів клієнта).

Сформувати мотивацію здобувачів щодо використання набутих теоретичних і методологічних знань і навичок у поясненні тексту, його розумінні й сутнісній інтерпретації як тлумаченні вмісту (контексту) висловлених думок, і мистецтвом, що розуміє і транслює внутрішні змістовлення і смисли вербалізованих ідейних форм знань у професійній діяльності.

Предметом вивчення «Наративної психології» є особистість у наративному вимірі (індивідуальний досвід особистості, відображений у наративних текстах (оповідях), породжених у результаті когнітивних та інтерпретаційних процесів). Наративний модус аналізу і розуміння людиною власного життєвого шляху дозволяє осмислювати суть певної (проблемної) ситуації, допомагає розібратися у собі, вибудувати більш продуктивну стратегію взаємодії з довкіллям.

Практична значущість вивчення дисципліни полягає у пошуках ефективного шляху підготовки психолога-практика, який дозволив би

зрозуміти сутність наративу (повідомлення-задуму, біографічної історії, розповіді) клієнта, тобто підготувати психолога-інтерпретатора з чіткою рефлексивною здатністю до об'єктивації життєвої проблеми особи, яка звернулась за допомогою.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Наративна психологія» студенти мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін як: «Психологія організацій», «Психологія менеджменту», «ПаблікРілейшнз у фаховій діяльності».

Очікувані програмні результати навчання

ПРН01. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій

ПРН04. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН09. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН12. Оцінювати з позицій психологічної рефлексії впливи і ризики інформаційного середовища з подальшою ефективною протидією їх негативним наслідкам.

Очікувані результати вивчення дисципліни:

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студенти мають **знати:**

- основні методологічні засади психологічної герменевтики та особливості функціонування наративної психології.
- ключові поняття наратології, її специфіку як методу психологічних досліджень, головні положення теоретичних парадигм, співвідносити їх з іншими.
- особливості функціонування дискурсу та наративу, їх типологію, роль та функції автонаративу у формуванні особистості.
- особливості наративної роботи з клієнтом.

У процесі вивчення курсу здобувачі повинні **вміти:**

- здійснювати теоретичний аналіз літератури до курсу.
- Аналізувати існуючі нарративні практики.
- створювати та інтерпретувати автонаративи.
- здійснювати нарративний аналіз клієнтських життєвих історій.
- інтерпретувати та аналізувати тексти та дискурси відповідно до заданих критеріїв.

Практичні навички з предметної області:

- вільне оперування базовими психологічними універсаліями та конструктами з нарративної психології.
- застосування сучасних інформаційних технологій.

Загальні вміння (soft skills):

- організація пошукової діяльності, спрямованої на знаходження необхідної інформації та здійснення її аналізу та оцінки за різними критеріями.
- встановлення адекватних міжособистісних стосунків у різних ситуаціях спілкування.
- здатність до подальшого навчання, до автономного та самостійного формування програм саморозвитку.
- здатність до формулювання обґрунтованих психологічних рекомендацій прикладного профілю на основі отриманих результатів теоретичних і прикладних досліджень.

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог, здатність до критичного аналізу і протидії впливам інформаційного середовища

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 11. Здатність до аналізу інформаційного середовища та рефлексія його впливів.

ЗК 12. Здатність застосовувати новітні технології та інновації у професійній діяльності.

Спеціальні компетентності:

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Методи навчання: словесні (лекції, бесіди, дискусії); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (самостійна робота, індивідуальна робота); дослідно-пошукові (аналіз кейсів – ситуацій); інтерактивні (проблемна лекція, робота в малих групах, опрацювання дискусійних питань, аналіз наративів).

Міждисциплінарні зв'язки: «Методика та організація наукових досліджень», «Психологія сексуальності», «Основи наукової комунікації іноземною (англійською) мовою», «Психологічні технології вирішення соціальних і політичних конфліктів», «Психологія творчості».

ВКАЗІВКИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Робочою програмою дисципліни «Наративна психологія» передбачено проведення практичних занять. Практичне заняття – це вид навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного зорієнтування та прикладного застосування шляхом виконання студентами індивідуальних завдань відповідно до сформульованих дисциплінарних запитів.

Основна дидактична мета практичного заняття – розширення, поглиблення й деталізація наукових знань, отриманих здобувачами другого (магістерського) рівня на лекціях та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення умінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення здобувачів.

Завдання практичного заняття:

- підготовка до самостійного виконання практичних завдань;
- підготовка здобувачів до модульних контрольних робіт;
- набуття вмінь, застосування теоретичних знань на практиці;
- підготовка здобувачів другого (магістерського) рівня до майбутньої практичної діяльності тощо.

Аудиторні практичні заняття відіграють провідну роль у формуванні навичок та застосуванні набутих знань, відпрацюванні практичних дій. Вони логічно продовжують роботу, розпочату на лекціях, поширюючи та уточнюючи одержані знання. Практичні заняття розвивають наукове мислення, мову студентів, є засобом оперативного зворотного зв'язку «викладач-здобувач вищої освіти».

Ефективність практичного заняття залежить від самостійності виконання роботи кожним здобувачем другого (магістерського) рівня. Тематика і плани проведення практичних занять із переліком рекомендованої

літератури заздалегідь доводяться до відома здобувачів. Перелік тем і зміст практичних занять визначаються робочою навчальною програмою дисципліни.

У процесі практичних занять відбувається перевірка засвоєння здобувачами опанованих знань.

Практичне заняття дає змогу перевірити:

- аналітичні уміння здобувачів опановувати навчальний матеріал;
- здатність формулювати власні ідеї та обстоювати свою позицію;
- активну орієнтованість на оволодіння дисциплінарним матеріалом;
- спроможність мислити науково зважено;
- навички самостійної роботи з першоджерелами за дисципліною та методичний інструментарій їх опрацювання.

Застосовуються такі форми проведення практичних занять дисципліни «Психологія»:

- опитування (запитання і відповіді з коментарями);
- дискусії;
- аналіз кейсів (прикладних ситуацій з психологічної практики);
- проведення рефлексивного самодослідження;
- мозковий штурм.

Дискусії дають змогу виявити індивідуальні особливості розуміння обговорюваного питання, навчитися у творчій суперечці знаходити істину, висловлювати власну і спільну точки зору з обговорюваної проблеми. В процесі дискусії здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти збагачують зміст вже відомого матеріалу, впорядковують і закріплюють його.

Навчання здобувачів діалогу, під час якого вони не лише обговорюють гострі та актуальні питання, а й вчаться дослухатись до одне одного, ефективно співпрацювати, сприяє більш ефективному оволодінню комунікативних навичок, необхідних у подальшій професійній діяльності, мотивує здобувачів другого (магістерського) рівня до розв'язання

проблемних завдань у подальшому, вчить критично мислити, аргументувати власні думки та твердження, робити висновки і т. ін.

Готуючись до дискусій з поданої тематики, здобувачі вищої освіти удосконалюють навички аналізу наукового матеріалу, обирають найбільш вдалі засоби переконання оточуючих у власній правоті.

Вирішення проблемних питань та аналіз конкретних ситуацій розвиває у здобувачів другого (магістерського) рівня здатність до аналізу і діагностики проблем, вміння чітко формулювати і висловлювати свою позицію, спілкуватися, дискутувати, сприймати й оцінювати інформацію, яка надходить, сприяє формуванню професійних якостей.

Мозковий штурм розвиває творче мислення здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, вміння аналізувати та критично оцінювати запропоновані рішення. Сприяє умінню доводити вірність судження.

Те, що на першій фазі проведення мозкового штурму забороняється коментувати надані ідеї, надає можливість висувати навіть неймовірні припущення – гіпотези. Це в певній мірі стимулює творче мислення. Подальше обговорення висунених припущень з метою знайти найбільш вдале рішення, найбільш доцільний та ефективний експеримент, вимагає аргументованої критики, що сприяє розвитку аналізу, синтезу, порівняння, а також узагальнення.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
з дисципліни «Наративна психологія»

Модуль 1.

Основи наративної психології.

Змістовий модуль 1. Наративна методологія у постнекласичній психології

*Тема 1. Предмет, завдання і методи наративної психології
Питання, що розглядаються на практичному занятті*

1. Історія становлення наративної психології.
2. Предметне коло герменевтики та її становлення на різних етапах постання психологічних теорій і практик.
3. Сучасні герменевтичні позиції стосовно розуміння і трактування наративів.
4. Наративна психологія в системі соціономічного знання, її фокусне спрямування, завдання й інструментарій.
5. Міжпредметні зв'язки наративної психології з іншими науки.
6. Основні методи наративної психології: збір анамнезу, спостереження, бесіди, аналіз кейсів (проблемних ситуацій), витлумачення наративів клієнта.

Практичні завдання

1. Дискусія на тему: «Передумови виникнення герменевтики як засновку наративної психології».
2. Обговорення теми «Витоки наративної психології» з динамічним зворотнім зв'язком:
 - 1) теорія “Я” У. Джеймса;
 - 2) соціальний інтеракціонізм Дж. Міда;
 - 3) теорія ролей Т.Р. Сарбіна,
 - 4) культурна антропологія Г. Бейтсона, Г. Гірца, Б.Майерхофа, К. Латца,
 - 5) драматургічний підхід в соціології Е. Гоффмана;

- 6) психосоціальна концепція Е. Еріксона;
- 7) культурно-історична психологія Л.С. Виготського;
- 8) Структурний аналіз оповідей В. Проппа.

Література [1; 7; 10; 14; 19; 21]

Тема 2. Витоки і розвиток наратології як галузі психології

Питання, що розглядаються на практичному занятті

1. Основні етапи розвитку наративної психології.
2. Загальні закономірності та принципи тлумачення текстів.
3. Особливості наративу у системі герменевтики.
4. Витоки наративної психотерапії.
5. Психологічні теорії і практики у мистецтві розуміння і пояснення «життєвих історій» клієнта.

Практичні завдання

1. Дискусія «Наратив і життєвий шлях людини»:
 - 1) Витоки наративу як формовияву оповіді та можливості його інтерпретації;
 - 2) Життєвий шлях людини як сукупність подій – змін в умовах буттєвого постання людини;
 - 3) Осмислення особистого досвіду як наслідок буттєвої рефлексії.
2. Аналіз й інтерактивне обговорення теми: «Постання теорій і механізмів виникнення і формулювання наративів клієнтом»

Література [1; 3; 15; 18; 23]

Змістовий модуль 2. Наратив як інструмент розпізнання стратегічної лінії життя людини

Тема 3. Наратив як модель світу та особливий вид дискурсу.

Питання, що розглядаються на практичному занятті

1. Стиль життя як засновок постання особистісної самодостатності.
2. Співвідношення понять "індивід", "особистість", "індивідуальність".

3. Рушійні сили розвитку особистості.
4. Активність особистості та її життєва позиція.
5. Формування особистості.
6. Структура особистості.
7. Біологічне і соціальне в структурі особистості.

Практичні завдання

1. Колективне обговорення-дискусія на тему: «Наративна психотерапія»:
 - 1) наратологія як напрям консультування;
 - 2) екстерналізація як лінгвістична практика (проговорення);
 - 3) побудова оповіді, вплив аспектів індивідуального досвіду;
 - 4) історична динаміка подій в життєвому шляху людини.
2. Колективне обговорення з динамічним зворотнім зв'язком:
 - 1) Стратегічні методи впливу на свідомість клієнта;
 - 2) План комунікативних дій, інтенційність соціальної взаємодії з довкіллям.

Література [1; 4; 7; 13; 17; 24]

Тема 4. Наратив як маркер особистісної ідентичності

Питання, що розглядаються на практичному занятті

1. Постановка особистості та виділення її основних біографічних віх у формі наративів.
2. Принципові відмінності ментальної складової людських «історій».
3. Усвідомлення особистістю власних домагань і життєвих запитів під час виголошення наративу.
4. Суспільна природа принципів організації людської життєдіяльності.
5. Вербальні і невербальні засоби розпізнання значущого у наративі клієнта.

Практичні завдання

1. Колективне обговорення з динамічним зворотнім зв'язком:
 - 1) стратегічні методи впливу на свідомість клієнта;

- 2) план комунікативних дій, інтенційність соціальної взаємодії з довкіллям.
2. Проведення самоспостереження – рефлексування віхових засад власного життєздійснення та подальше групове обговорення.

Література [3; 5; 8; 15; 21]

Тема 5. Особливості наративної роботи з клієнтом

Питання, що розглядаються на практичному занятті

1. Аналіз основних теорій наративної психологічної практики у вітчизняній та зарубіжній психології.
2. Витоки психологічної роботи з текстами (наративами клієнта).
3. Теорії психодинамічного напрямку психології (з. Фройд, К. Г. Юнг, А. Адлер).
4. Погляди Е. Фромма на тлумачення життєвого шляху особистості.
5. Гуманістична психологія А. Г. Маслоу, К. Р. Роджерса, Р. Бернса.
6. Життєві сценарії Е. Берна.

Практичні завдання

1. Круглий стіл «Когнітивна психотерапія»:
 - 1) засновки психологічних проблем і психічних розладів людини як помилкові судження, хибні думки (деструктивні форми мислення);
 - 2) когнітивістика як директивний, структурований, орієнтований на «мішені» підхід;
 - 3) вирішення психосоціальних проблем пацієнта (які можуть бути наслідком психічного розладу, або передувати його появі).
2. Аналіз методів психологічної роботи в межах наративних практик – групова робота.

Література [2; 4; 12; 16; 20]

Модуль 2.

Наративний підхід у сучасній психологічній допомозі

Змістовий модуль 3. Наративна психологія у системі спілкування

Тема 6. Основні риси-якості ефективного психолога

Питання, що розглядаються на практичному занятті

1. Поняття професійної «ефективності», фахова компетентність психолога.
2. Фасилітація як засіб зняття психологічної напруги у процесі консультування клієнта.
3. Роль когнітивного компоненту у розпізнанні наявних і прихованих проблем клієнта.
4. Професіограма психолога-практика (за концепцією К. К. Платонова).
5. Емпатія як засіб розуміння (чуттєвого долучення) текстів клієнта.
6. Форми і методи підвищення ефективності практичної роботи психолога.

Практичні завдання

1. Вирішення практичних завдань «Технології та принципи наративної психології»:
 - 1) правила побудови спілкування у професійній діяльності психолога;
 - 2) критерії інформативної насиченості спілкування професіонала;
 - 3) форми впливу, техніки і тактика промовника;
 - 4) прийоми синтаксичного перетворення.
2. Тактичні засоби і техніки спілкування психолога-практика.

Література [1; 3; 5; 8; 10; 16; 23]

Тема 7. Рефлексія наративів і тенденція самоактуалізації

Питання, що розглядаються на практичному занятті

1. Основні різновиди виголошення людиною наративів.
2. Сценарії та стратегічна лінія життя, їх психологічні особливості.
3. Самоактуалізаційні тенденції у постанні особистості.
4. Повнофункціональність людини у вимірах віднаходження свого онтологічного призначення.

5. Логотерапія В. Франкла, її основні концептуальні засади.

Практичні завдання

1. Круглий стіл «Семіотика і семантика наративів»:
 - 1) нормативи семантичних і семіотичних навантажень на текст промови;
 - 2) техніки професійного спілкування психолога: прийоми, методи, способи, принципи;
 - 3) смислопродукування у тексті доповідача (клієнта).
2. Дискусія на тему: «Самоактуалізаційні вияви у наративах клієнта».

Література [4; 6; 8; 9; 13; 21]

Тема 8. Різновиди інтерпретації особистого досвіду клієнта.

Питання, що розглядаються на практичному занятті

1. Інтерпретативний потенціал когнітивного напрямку психологічної практики.
2. Розуміння, осмислення, трактування наративів клієнта та подальші рекомендації психолога.
3. Перцептивні й аперцептивні техніки долучення психолога до осягнення людських запитів.
4. Гендерні особливості в інтерпретації особистісного досвіду.
5. Ідентифікація особистості в мережевому просторі Інтернет.

Практичні завдання

1. Вирішення практичних завдань «Маніпулятивна комунікація»:
 - 1) односторонній вплив на об'єкт з метою досягнення суб'єктом власних інтересів за рахунок взаємодії з об'єктом;
 - 2) типологія маніпуляторів (Еверетт Шостром);
 - 3) макіавелізм як форма деструктивного впливу на оточення.
2. Дослідження власної емпатійної чутливості (за В. В. Бойком).

Література [2; 7; 10; 11; 13; 16; 18]

Змістовий модуль 4. Наратив у роботі психолога

Тема 9. Переосмислення досвіду в метафоричній формі

Питання, що розглядаються на практичному занятті

1. Метафора як спосіб символічного вираження внутрішнього досвіду особистості.
2. Характеристики сприйняття міфо-сюжетів (ідеологічних, релігійних, політичних, побутових).
3. Агрвація як прагнення посилення власної проблемності клієнтом, іпохондрія та параноя.
4. Використання метафор у психологічній допомозі.
5. Стереотипи, шаблони, схеми, ярлики і якорі наративів.

Практичні завдання

1. Вирішення практичних завдань «Комунікативні психологічні впливи»:
 - 1) значущі чинники та критерії оцінки ефективності впливу на партнера по спілкуванню;
 - 2) диспозиції (моделі, шаблону) у процесі психологічного наративу;
 - 3) основні стратегічні наміри психолога-наратора у процесі практикування.
2. Груповий аналіз власних проблемних життєвих кейсів.

Література [1; 5; 9; 13; 15; 16; 19]

Тема 10. Психологічна робота з різними наративними техніками

Питання, що розглядаються на практичному занятті

1. Проективні методи психодіагностики.
2. Інструментарій візуально-наративного підходу.
3. Екстерналізація проблеми у процесі наративної психотерапії.
4. Психологічний аналіз оповідей людей різної вікової категорії.
5. Груповий тренінг як процедура психологічної підтримки.
6. Особливості індивідуальної роботи з клієнтом.

Практичні завдання

1. Круглий стіл (дискусія) на тему «Конфліктогени у спілкування»:
 - 1) основні детермінанти виникнення конфліктних ситуацій;
 - 2) етапи проходження конфлікту: внутрішньоособистісного і міжособового;
 - 3) система тренінгових вправ для нівелювання конфліктогенів зв'язком.
2. Практикування у системі психологічного консультування за наративним методом (робота у парах).

Література [3; 4; 8; 14; 16; 21; 24]

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (доповідь)

1. Актуальність наративної психології як наукової дисципліни.
2. Герменевтичні засновки психологічної інтерпретації наративів клієнта.
3. Фасилітативна допомога клієнту при розгляді його життєвих наративів.
4. Бесіда як форма психологічного практикування.
5. Сенс життя та смисл буття з рефлексивно-психологічних позицій.
6. Логопсихологія як учення про здобуття сенсовності життя.
7. Смисложиттєве зорієнтування особистості як форма онтологічного самоздійснення.
8. Семантико-лінгвістична характеристика наративів клієнта.
9. Когнітивні практики психологічної допомоги.
10. Психолог-герменевт як інтерпретатор і оратор.

ПИТАННЯ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕН

1. Теоретичні засади і витoki наративної психології, герменевтика, психосеміотика, психосемантика.
2. Методологічне обґрунтування необхідності виділення наративної психології у самостійну галузь знань.
3. Наративна психологія як складова психологічної герменевтики, її предмет та завдання.
4. Основні поняття наративної психології. Характеристика категорій стиль життя, життєвий шлях, стратегічна лінія життя.
5. Психобіографічний підхід до вивчення життєвого шляху особистості.
6. Психічна травма. Психологічний зміст переживання.
7. Наратив як засіб усвідомлення персонального досвіду; квазітексти як наративи життя особистості.
8. Наратив як особлива епістемологічна форма, яка організує специфічні форми емпіричного сприйняття.
9. Види і рівні оповідальних текстів (наративів).
10. Маркери наративу у тексті. Функції наративу. Наративна психологія.
11. Особистісна ідентичність у контексті наративної психології.
12. Наратив як метод вивчення та формування ідентичності (стилю життя, життєвого шляху, стратегічної лінії поведінки).
13. Наративна компетентність психолога (активне слухання, емпатія).
14. Механізми формування особистої історії на основі метанаративів (запитів культури).
15. Методологічні засади дослідження автонаративів, ключові поняття наратології, дискурс.
16. Історія дослідження само- і світоусвідомлення через міфи, казки, притчі, тощо.
17. Аналіз смислової структури наративів (оповідей, промов, розповідей).
18. Характеристика поняття «сенсу життя» за В. Франклом. Система цінностей життя. Вчення про свободу волі. Екзистенційний вакуум.

19. Методи допомоги людині у ситуації зоогенного неврозу: психобіографічний дебрифінг; переосмислення, дерефлексія, парадоксальна інтенція.
20. Структурно-сміслова організація текстів автонаративів як спосіб узагальнення життєвого досвіду й об'єктивація рівня самоактуалізації особистості.
21. Передумови та умови процесу самоактуалізації особистості.
22. Характерна тематика рефлексивних елементів в автонаративах, захисні механізми психіки.
23. Дослідження семантико-лінгвістичних характеристик текстів наративів.
24. Метафора як спосіб символічного вираження внутрішнього досвіду особистості.
25. Особистісний «міф», афірмації, автосугестія.
26. Поліфункціональність і дихотомія інтерпретації наративів.
27. Функціональне значення метафоричності внутрішньої тілесності (тілесної ідентифікації).
28. Можливості застосування методики переосмислення автобіографічного матеріалу.
29. Використання наративних методів у практичній діяльності психолога.
30. Застосування інструментарію візуально-наративного підходу у психокорекційній і психотерапевтичній роботі.
31. Основні поняття наративного підходу (проблемна або домінуюча історія; альтернативна, бажана або контр-історія; «унікальний епізод», ландшафти мислення).
32. Екстерналізація й інтерналізація проблеми у процесі наративної психотерапії; теорія ролей Т. Р. Сарбіна.
33. Застосування метафоричних асоціативних карт у психокорекційній і психотерапевтичній роботі.
34. Наративні технології роботи з різними віковими категоріями.

35. Розпізнання і значення маркерів (симптомів-ознак) у виголошеннях чи оповідях клієнта.
36. Особливості особистісно-орієнтованого психоконсультування, наративний метод (бесіда) роботи з клієнтом.
37. Груповий тренінг як процедура психологічної підтримки.
38. Клієнт-центрована терапія К.Р. Роджерса.
39. Когнітивна терапія А. Бека, її основний інструментарій.
40. Наративні практики особистісного зростання.
41. Когнітивно-поведінкове навчіння А. Бандури.
42. Транзактаналіз Е. Берна, життєві сценарії, ігрові моделі поведінки.
43. Проективні методи дослідження, їх інтерпретація.
44. Кататимно-імагінативна психотерапія Х.-К. Лейнера.
45. Символдрама Дж. Морено, драматургічний підхід Е. Гоффмана, перформанс Б. Майєрхофа.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Кроссли М. Нарративная психология. Самость, психологическая травма и конструирование смыслов. Харьков. 2013. 284 с.
2. Любімова Ю. А. Сімейний нарратив: мереживо особистих історій. Київ: Міленіум, 2015. 194 с.
3. Психологія життєтворення особистості в сучасному світі / Ю.Д. Гундертайло, В.О. Климчук, О.Я. Кляпець та ін.; за ред. Т.М. Титаренко. Київ: Міленіум, 2016. 320 с.
4. Уайт М. Карты нарративной практики: введение в нарративную терапию. Москва: Генезис, 2010. 326 с.
5. Фурман А. А., Червінська Ю. В. Герменевтичні засновки психологічної інтерпретації нарративів клієнта. Наукові інновації та передові технології (Серія «Психологія»). 2022. № 1 (3). С. 410–421.
6. Чепелева Н. В. Проблеми психологічної герменевтики. Київ: Міленіум, 2004. 276 с.

Допоміжна

7. Альперович В.Д. Биографические нарративы в междисциплинарных исследованиях: нарративный и наррадигмальный подходы. Гуманитарные и социальные науки, 2014. № 2. С. 168–171.
8. Брокмейер Й., Харре Р. Нарратив: проблемы и обещания одной альтернативной парадигмы. Вопросы философии, 2000. № 3. С. 29–42.
9. Гадамер Г. Герменевтика і поетика: [вибрані твори]; пер. з нім. / Гадамер Ганс-Георг. Київ: Юніверс, 2001. 288 с.
10. Знаков В. В. Психология понимания: Проблемы и перспективы. Москва: Институт психологии РАН, 2005. 448 с.
11. Карпенко З.С. Герменевтика психологічної практики. Київ: Рута, 2001. 160 с.
12. Лотман Ю.М. Внутри мыслящих миров. Человек – текст – семиосфера – история. Москва: Языки русской литературы, 1999. 464 с.

13. Розуміння та інтерпретація життєвого досвіду як чинник розвитку особистості; за ред. Н.В. Чепелевої. Кіровоград, 2013. 276 с.
14. Ткачук О. Наратологічний словник. Тернопіль: Астон, 2002. 173 с.
15. Трубина Е. Нарратология: основы, проблемы, перспективы. Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2002. 103 с.
16. Чепелева Н. В. Психологические механизмы понимания и интерпретации личного опыта. // Актуальні проблеми психології. Том 2. Психологічна герменевтика. Київ, 2002. Вип. 2. С. 3–13.
17. Шмидт В. Нарратология. Москва: Языки славянской культуры, 2003. 312 с.
18. Эпштейн М. Жизнь как нарратив и тезаурус. Московский психотерапевтический журнал, 2007. № 4. С. 47–56.

Інформаційні ресурси

19. Schiff, B. A New Narrative for Psychology. Oxford Scholarship Online. 2017-07-20. doi:10.1093/oso/9780199332182.001.0001
20. Byng-Hall, J. Multiple Voices. 2018-04-24. doi:10.4324/9780429477393
21. Сіверська С. Наратологія: джерела, здобутки, перспективи [Електронний ресурс]. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. 2011. № 1. Режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua>. (Серія «Філологічні науки»).
22. Трубина Е. Нарратология: основы, проблемы, перспективы: [материалы к спец. курсу] [Електронний ресурс]. Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2002. 103 с. Режим доступу: http://www.https://urfu.ru/phiosphy/soc_phil/rus/courses/narratology.html
23. Нарративна психологія та психотерапія – <http://www.narrative.narod.ru>
24. Нарративная терапия, практика и работа с сообществами – narrlibrus.wordpress.com

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Вказівки щодо організації практичної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.....	7
Зміст практичних занять	10
Питання, які виносяться на екзамен.....	18
Список літератури	21